BOUWGROEP DIJKSTRA DRAISMA

BGDD inzicht

DECEMBER 2017

WADDEN CENTER PRIKKELT DE ZINTUIGEN

40X NUL
ENERGIENEUTRALE WONINGEN

NIEUWE SPOEDEISENDE HULP LEEUWARDEN

GAYKEMAHEERD
MONUMENTALE RESTAURATIE

IJSSTADION EN VOETBALSTADION
GEBIEDSONTWIKKELING DIE ENERGIE GEEFT

inhoud

In BGDD Inzicht komen opdrachtgevers, samenwerkingspartners en medewerkers van Bouwgroep Dijkstra Draisma aan het woord. Met trots presenteren wij een selectie van opgeleverde werken in 2017.

4 | 5

6 | 7

8 | 9

10 | 11

12 | 13

14 | 15

16 | 17 | 18

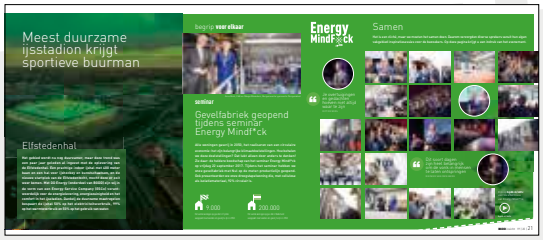

19 | 20 | 21

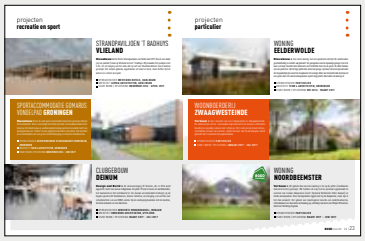

22 | 23

24 | 25

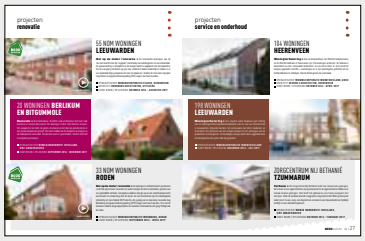

26 | 27

28 | 29

30 | 31

32 | 33

COLOFON

BGDD Inzicht, uitgave december 2017

VORMGEVING & OPMAAK
Okkinga Communicatie, Bolsward

DRUK
Drukkerij Van der Eems, Easterein

TEKST
Berber Communicatie, Nes

FOTOGRAFIE
IMAZZO, Leeuwarden
Eye Dea Fotografie, Muiden
Fotografie Marit Anker, Dokkum

GEÏNTERESSEERD
Voor meer informatie en referenties verwijzen wij u graag naar onze website bgdd.nl
Voor vragen of het maken van een afspraak kunt u contact met ons opnemen via onderstaande gegevens. Wij zijn u graag van dienst.

BOUWGROEP DIJKSTRA DRAISMA

Vestiging Bolsward
De Marne 120
Postbus 120, 8700 AC Bolsward
T (0515) 33 40 00
info@bgdd.nl / bgdd.nl

Vestiging Dokkum
Bocksmeulen 23
Postbus 200, 9100 AE Dokkum
T (0519) 22 99 99
info@bgdd.nl / bgdd.nl

Service en Onderhoud / Gebouwbeheer en Monitoring
Dongeradyk 2
Postbus 200, 9100 AE Dokkum
T (088) 040 54 05
info@bgdd.nl / bgdd.nl

Coverfoto: Afsluitdijk Wadden Center, Kornwerderzand
Fotograaf: IMAZZO, Leeuwarden

Aan dit magazine kunnen geen rechten worden ontleend.

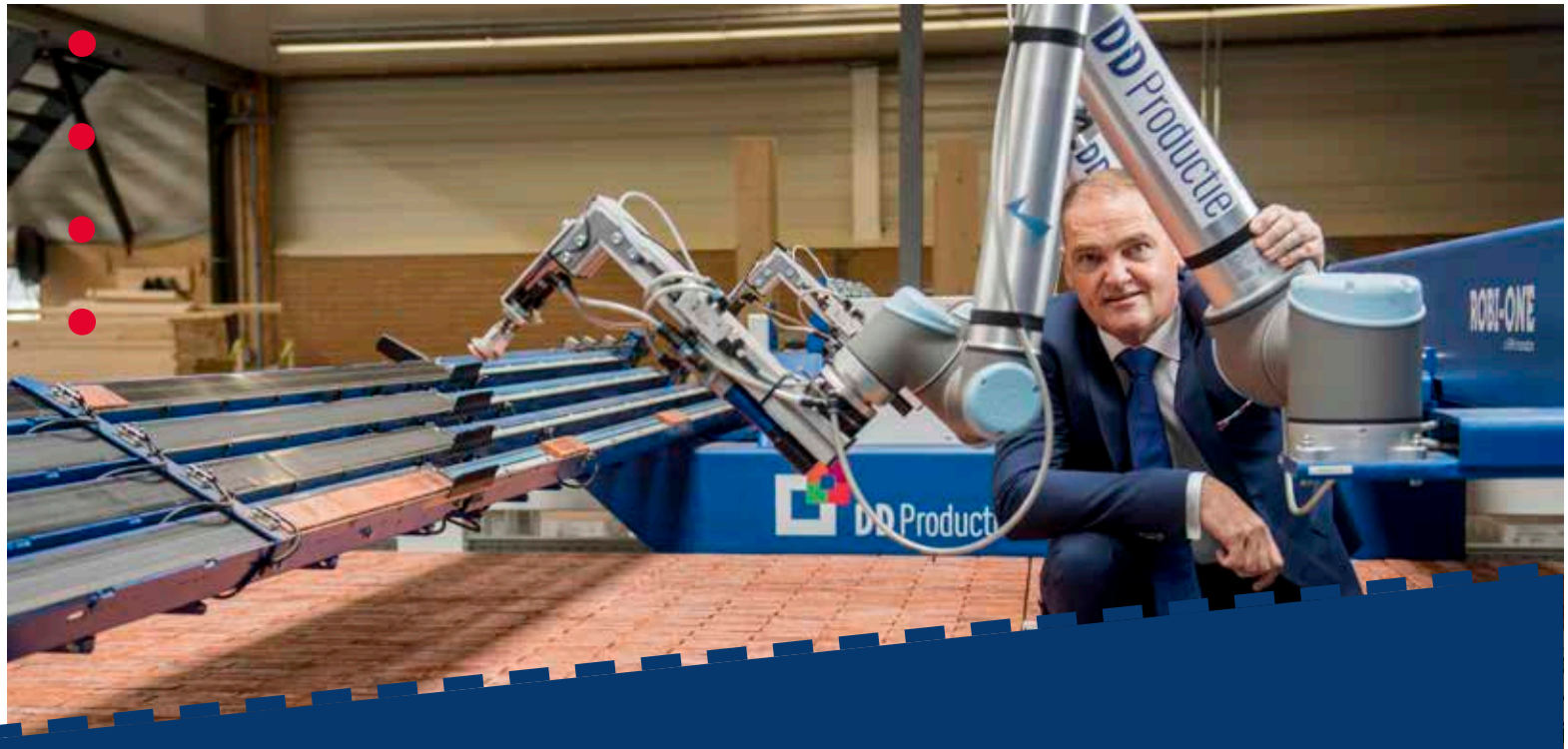

EEN WARME, DUURZAME JAS

Of je het nou 'Design and Build' noemt, of 'werken volgens geïntegreerde contracten', of 'procesgericht organiseren': de beweging die wij hebben gemaakt van aannemer naar aanbieder werkt "als een dolle". In 2017 is de omzet van Bouwgroep Dijkstra Draisma sterk toegenomen en maar liefst 70% van die omzet behelst geïntegreerde projecten. Het past ons als een warme jas om zowel voor het ontwerp, de constructie als het bouw- en installatiesysteem verantwoordelijk te zijn! U ziet dat terug in deze nieuwe Inzicht. Bij zowel woning- en utiliteitsbouw, recreatie- en zorgprojecten.

Iets anders waar wij onze tanden in hebben gezet - en u weet het ongetwijfeld - is duurzaamheid. We werken zoveel mogelijk met bestendige, herbruikbare componenten. Circulair, lokaal, kortom: alles waar onze planeet beter van wordt. Het artikel over Nul op de meter woningen in dit magazine illustreert dit bijvoorbeeld prachtig.
De nieuwe ontwikkelingen binnen ons bedrijf kwamen krachtig samen tijdens ons seminar Energy Mindf*ck. We vertelden en toonden dat wij geloven in een toekomst die bestaat uit energieleverende, betaalbare gebouwen die van initiatief tot en met gebruik volledig worden gefaciliteerd. Wij kunnen deze toekomst realiseren doordat we innovatieve systemen en technieken inzetten die niet eerder door bouwers werden toegepast. Concreet voorbeeld dat we lanceerden tijdens het seminar: onze compleet geïndustrialiseerde isolatiegevellijn waar we met framingmachines en robots een veel hogere productiesnelheid realiseren. Let wel: mét een (gegarandeerde) hoge kwaliteit en mét een veel lagere kostprijs. Daarnaast hebben we een systeem ontwikkeld waarbij we binnen twee dagen een woning droog gestapeld realiseren. Uiteraard komen de gevels van deze woning uit onze fabriek en zijn de natte gedeeltes ook geprefabriceerd. We hoeven alleen nog maar de stekker aan te sluiten en de vloerbedekking te leggen!

Uit het bovenstaande blijken alvast twee van de pijlers uit onze visie: het zo **groen** mogelijk leveren van **betaalbare kwaliteit**. Onze andere pijlers: het bezorgen van **comfort** in wonen, werken en recreëren en **digitale optimalisatie** door te werken in elektronische dossiers waarbij de **gebruiker centraal** staat. Ik hoop dat deze Inzicht u een goed beeld geeft van onze ambities en projecten. We gaan graag samen met u voorop richting de duurzame toekomst.

Biense Dijkstra,
alg. directeur Bouwgroep Dijkstra Draisma

begrip in de bouw.

Afsluitdijk Wadden Center prikkelt de zintuigen

V.l.n.r. Joan Veenstra (projectleider BGDD), Bart Zantman (GEAR Architecten), Werner Brouwer (Interra), Esther Rodenhuis (projectleider provincie Fryslân) en Doeke van Wieren (GEAR Architecten).

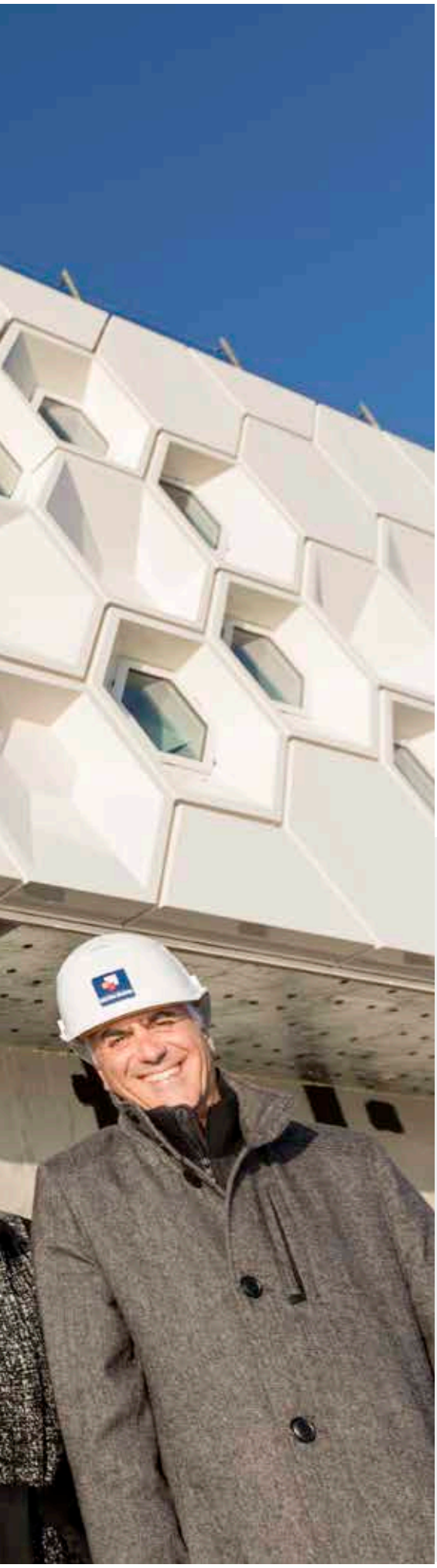

Nieuw beleefcentrum Afsluitdijk

Nu al bezoeken jaarlijks 300.000 mensen de Afsluitdijk. Vaak stoppen ze halverwege bij het monument van architect Willem Dudok. Vanaf maart 2018 kunnen ze terecht bij het gloednieuwe Afsluitdijk Wadden Center bij Kornwerderzand. Wat zullen ze de mooiste plek vinden? Het restaurant met hemelsbreed panorama over het IJsselmeer? De vogelkijkhut op de tussenverdieping? De experience die in een 'dichte doos' is geplaatst? Of toch het dak met 360-graden uitzicht? Esther Rodenhuis (provincie Fryslân), Bart Zantman (GEAR) en Joan Veenstra (BGDD) vinden alles prachtig.

De opdracht van de provincie Fryslân: ontwerp een gebouw van spectaculaire eenvoud. Een bouwwerk met twee lagen van 1.800 m^2, waar 300 mensen tegelijkertijd kunnen verblijven. Bouwgroep Dijkstra Draisma en architectecoöperatie GEAR hadden de winnende inschrijving en scoorden vooral op duurzaamheid en functionaliteit. Bart Zantman: "Bij GEAR werken we steeds met twee van de drie aangesloten bureaus aan een opdracht. Als AchterboschZantman Architecten en TWA Architecten hadden we met Dijkstra Draisma al succesvol de Elfstedenhal in Leeuwarden gerealiseerd. Dit was een nieuwe wedstrijd met hetzelfde team." Het proces begon met het verkennen van de opgave. "Met Doeke van Wieren van TWA heb ik eerst de locatie goed geanalyseerd. Op zo'n plek mogen bouwen is geweldig. De Afsluitdijk is een icoon, een monument! Vervolgens hadden we meerdere sessies: wat is de vraag, wat zijn onze ideeën en welke argumenten hebben we daarvoor." Er ontstond in deze snelkookpanfase van vijf weken een model dat tot in de realisatiefase grondig is bewaakt. "We zagen de Afsluitdijk als plek van contrasten: verbinding en scheiding, hoog en laag, zoet en zout. Ook andere elementen hebben we meegenomen. De eenvoud van de dijk, de zintuigen die allemaal worden geprikkeld en de invloed van weer en weerspiegelingen. Onze conclusies: het gebouw moest ook een pand vol complementaire tegenstellingen worden, opgaand in de omgeving. Met een aangeaarde laagste laag en daarop een zwevend blok met een expressieve gevel." Een belangrijke inspiratiebron voor de gevel was de hexagonale vorm, die veel voorkomt in de natuur. Deze perfecte zeshoek zie je bijvoorbeeld terug in sneeuw- en ijskristallen maar ook in gestold gesteente zoals basalt.

Entree naar Friesland

Projectleider Esther Rodenhuis: "Het Afsluitdijk Wadden Center moet straks zo'n 100.000 bezoekers per jaar trekken, die in tien talen de verhalen over waterveiligheid, Waddenzee, IJsselmeer en de Vismigratierivier kunnen ervaren. Er was behoefte aan een beleefcentrum omdat het monument halverwege de dijk ontoereikend is voor al die informatie en bezoekers. Kornwerderzand bood de meeste ruimte en is meteen een mooie entree naar Friesland. Het Afsluitdijk Wadden Center past binnen een groter plan van een toekomstbestendige dijk en de ontwikkeling van de regionale economie." De provincies Fryslân, Noord-Holland en de

>

> Om op zo'n plek te mogen bouwen is geweldig
> BART ZANTMAN, ARCHITECT

GEAR ARCHITECTEN
Doeke van Wieren en Bart Zantman

aangrenzende gemeenten werken onder de vlag De Nieuwe Afsluitdijk nauw samen met vele instellingen zoals het Rijk. Voor de exploitatie van het centrum zijn bovendien twee partijen aangetrokken: Bert Kranendonk

(bekend van de Heineken Experience in Amsterdam) voor de expositie en Theo op de Hoek (o.a. Beach Resort Makkum) voor de horeca. Rodenhuis: "Het bouwteam komt elke twee weken bijeen. Architect, aannemer, provincie en exploitanten nemen dan de stand van zaken door. Er gebeurt veel tegelijk. Zo wordt er naast het neerzetten van het gebouw gewerkt aan parkeerplaatsen, riolering en een ferry-steiger. Het verloopt allemaal soepel. Dijkstra Draisma is erg oplossingsgericht en stemt alles goed af met de andere aannemers." Ook met de omgeving moet rekening worden gehouden: "De veertien gezinnen die nabij wonen zijn meegenomen in het proces en kregen onlangs een sneak preview op een speciale burendag. Het vaarverkeer is een andere factor. Zo bleken de groene lampen op de webcams= verwarrend omdat de sluizen ook groene lichten hebben. Dat hebben we dus aangepast!" Zelfs met de kitesurfers wordt rekening gehouden. Zij kunnen straks via een eigen ingang gebruik maken van de toiletten.

PROJECTLEIDER BGDD
Joan Veenstra

4D-experience

De expositie wordt een labyrintische, visuele en digitale belevenis. Onderdeel is de Flyride, waarmee bezoekers 4D over de provincie vliegen.

Bekijk het filmpje op onze website:
bgdd.nl/ddtv

Uniek project

Joan Veenstra: "Meteen na de gunning zijn we met onze ketenpartners om tafel gegaan. Hun expertise is direct verwerkt in het definitieve plan". Het beleefcentrum heeft veel bijzondere kanten. Je komt binnen door een soort insnede in de dijk. Het pand geeft beetje bij beetje meer prijs van de omgeving. Veenstra: "Je eindigt op het dak, waar je een prachtig uitzicht hebt. In het midden liggen 200 zonnepanelen die samen jaarlijks 50.000 KwH energie leveren". Niet alleen is de zon een duurzame energiebron, het gebouw is ook gasloos. "Ik denk dat straks veel mensen op het centrum afkomen. Nu al geven we regelmatig rondleidingen aan scholen en gemeentes. De Afsluitdijk was altijd een praktische verbinding. Straks weten mensen meer over de functie en de historie." In december wordt het Afsluitdijk Wadden Center opgeleverd voor de bouw. Dan volgt de inrichting. Op 21 maart 2018, als Leeuwarden-Fryslân Culturele Hoofdstad van Europa is, gaat het centrum open voor publiek. Veenstra vindt het een uniek project: "Het is bijna jammer als het klaar is, maar het is ook mooi om het gebouw straks af te zien."

deafsluitdijk.nl

AMBULANCEPOST **HURDEGARYP**

Nieuwbouw > Een nieuwe ambulancepost, gevestigd nabij de Centrale As bij Hurdegaryp. Het gebouw beschikt onder meer over twee slaapkamers met elk een eigen badkamer, twee kleedkamers, een keuken, een luxe 24-uurs verblijfsruimte en een kantoor. Ook is er plek voor twee ambulances. De buitenzijde is modern afgewerkt met Eternit gevelbekleding, stalen bolprofielplaten en een flinke glaspartij.

- OPDRACHTGEVER **KIJLSTRA PERSONENVERVOER & AMBULANCE-GROEP FRYSLÂN, DRACHTEN**
- ARCHITECT **ARTEC BOUWKUNDIG ONTWERP & ADVIES, URETERP**
- START BOUW / OPLEVERING **APRIL 2017 - JULI 2017**

KANTOOR EN PRODUCTIEHAL ESSENTRA EXTRUSION **BUITENPOST**

Nieuwbouw > De oude productiehal dateerde uit 1960 en was sterk verouderd. Om het bedrijf klaar te stomen voor de toekomst is gekozen voor sloop en nieuwbouw. Er is een tweelaags kantoor gebouwd met een oppervlakte van 1.000 m² en een nieuwe productiehal van 3.200 m². Het kantoor is traditioneel opgetrokken uit kalkzandsteen; de productiehal bestaat uit een staalconstructie en damwandprofielen.

- OPDRACHTGEVER **ESSENTRA EXTRUSION, BUITENPOST**
- ARCHITECT **VAN RINGEN ARCHITECTEN, GRONINGEN**
- START BOUW / OPLEVERING **SEPTEMBER 2016 - MEI 2017**

KANTOOR TKP **GRONINGEN**

Uitbreiding en verbouw > Het Nieuwe Werken speelde een belangrijke rol in de plannen voor de verbouw en nieuwbouw van het kantoor van TKP uit Groningen. Diverse verdiepingen zijn heringericht en een luchtbrug verbindt de nieuwbouw met het bestaande gebouw. Het nieuwe gebouw telt circa 3.000 m² vloeroppervlak.

- OPDRACHTGEVER **TKP, GRONINGEN**
- ARCHITECT **SKETS ARCHITECTUURSTUDIO, GRONINGEN**
- START BOUW / OPLEVERING **APRIL 2016 - APRIL 2017**

projecten
onderwijs

UITBREIDING STENDEN UNIVERSITY **LEEUWARDEN**

Nieuwbouw > Ruimtetekort stond aan de basis van deze uitbreiding, maar de nieuwbouw biedt zoveel meer dan extra vloeroppervlak. De logistiek is verbeterd en het aantal ontmoetingen tussen studenten onderling en tussen studenten en leraren is toegenomen. Het idee hierachter is dat studenten - en leraren - zo ook buiten lesuren van elkaar leren.

- OPDRACHTGEVER **STENDEN HOGESCHOOL, LEEUWARDEN**
- ARCHITECT **BRTARCHITECTEN, ALKMAAR**
- START BOUW / OPLEVERING **JUNI 2016 - JULI 2017**

BREDE SCHOOL DE FLIERT **TWELLO**

Design and Build > Drie basisscholen, een bso en een peuteropvang hebben een plek in de nieuwe brede school De Fliert in Twello. Het is een van de weinige energieneutrale onderwijsgebouwen in Nederland. De duurzame ambitie is onder andere gerealiseerd met behulp van zeer goede isolatie, een bodemenergiesysteem en zonnepanelen.

- OPDRACHTGEVER **GEMEENTE VOORST, TWELLO**
- ARCHITECT **ARCHITECTEN- EN INGENIEURSBUREAU KRISTINSSON BV, DEVENTER**
- START BOUW / OPLEVERING **MEI 2016 - AUGUSTUS 2017**

BREDE SCHOOL **BITGUMMOLE**

Design and Build > In Bitgummole hebben twee scholen en een kinderopvang een onderkomen in een nieuwe brede school. Het Design and Build project wordt gebouwd op de bestaande locatie van een van de scholen. Het is een gebouw met een opvallend ontwerp: het vele glas zorgt voor een transparant en open gebouw. Binnen is er onder andere een tribunetrap, die gebruikt kan worden bij voorstellingen en uitvoeringen.

- OPDRACHTGEVER **GEMEENTE MENAMERADIEL, MENAAM**
- ARCHITECT **ARCHITECTEN- EN INGENIEURSBUREAU KRISTINSSON BV, DEVENTER**
- START BOUW / OPLEVERING **JUNI 2017 - DECEMBER 2017**

GEZONDHEIDSCENTRUM WOLDZOOM **RODEN**

Nieuwbouw > Aan de Woldzoom in Roden is een nieuw gezondheidscentrum gerealiseerd. Omdat de praktijkruimtes van een aantal deelnemende partijen te klein of verouderd was én omdat intensief samenwerken helemaal past bij nu. In het nieuwe centrum zijn onder andere gevestigd: drie huisartsenpraktijken, een apotheek, een fysiotherapiepraktijk en een tandartsenpraktijk.

- OPDRACHTGEVER **GEZONDHEIDSCENTRUM DE WOLDZOOM BEHEER BV, RODEN**
- ARCHITECT **BA32 ARCHITECTEN, HEERENVEEN**
- START BOUW / OPLEVERING **OKTOBER 2016 - JUNI 2017**

WOON- ZORGCOMPLEX DE WERF **JOURE**

Nieuwbouw > Een aanwinst voor Joure: een nieuw zorggebouw met een totale oppervlakte van 8.000 m². In het gebouw is ruimte voor een anderhalvelijnscentrum, twee verpleeghuiswoningen met elk acht appartementen, zeventien appartementen waar wonen en zorg gescheiden zijn, een parkeergarage en een wijkcentrum. Het project stond op 20 mei 2017 in het teken van de Dag van de bouw en de meer dan 1.100 bezoekers reageerden erg enthousiast.

- OPDRACHTGEVER **ZORGGROEP HOF EN HIEM, JOURE**
- ARCHITECT **ZIJLSTRA ARCHITECTEN, BAKHUIZEN**
- START BOUW / OPLEVERING **OKTOBER 2016 - JANUARI 2018**

16 APPARTEMENTEN **TEXEL**

NOM Ready renovatie > De 16 appartementen uit het begin van de jaren '70 waren toe aan een grondige renovatie met de isolatieschil van DD Productie. Ze zijn nu 'NOM Ready' wat inhoudt dat ze dusdanig geïsoleerd zijn dat ze eenvoudig opgeschaald kunnen worden tot Nul op de meter woningen.

- OPDRACHTGEVER **STICHTING WOONTIJ, DEN BURG (TEXEL)**
- ARCHITECT **DORENBOS ARCHITEKTEN, GYTSJERK**
- START BOUW / OPLEVERING **OKTOBER 2016 - MAART 2017**

Nieuwe Spoedeisende Hulp Leeuwarden

Operatie geslaagd

Toen Jannie Docter in oktober 2014 aantrad als manager van de Spoedeisende Hulp (SEH) van Medisch Centrum Leeuwarden, kaartte ze al snel intern de noodzaak tot uitbreiding aan. Wachtende ambulances, te weinig behandelplekken, een verouderde uitstraling: dat moest anders. In mei 2016 vroeg de directie haar om de SEH-nieuwbouw te realiseren. Doordacht en vlot zette het MCL met IAA Architecten, Bouwgroep Dijkstra Draisma en ITBB de grootste en meest geavanceerde SEH van Noord-Nederland neer.

"Het idee over zorg is de afgelopen jaren sterk veranderd. Patiënten verlangen meer privacy en rust en willen zich bovendien thuis voelen", vertelt Jannie Docter. "In Leeuwarden hebben we daarnaast te maken met meer patiënten en een toenemende zorgzwaarte. Door de vergrijzing en omdat we nu het profiel voor 'hoog complexe zorg' hebben." Na een architectenselectie vond de bouwselectie plaats. Heerke Osinga, projectleider vanuit Bouwgroep Dijkstra Draisma: "Met installateur ITBB hebben we ingeschreven. Tijdens onze presentatie in juni 2016 kregen we meteen al enthousiaste reacties." Docter: "We hadden als gebruikers zelf de leiding over de bouw. De samenwerking ging heel goed. Intern en extern. Osinga werkt zeer professioneel. Hij was altijd eerlijk over wat er kon en niet kon en had oog voor het werkproces van de medewerkers. Bij de start hebben we veel tijd besteed aan het maken van afspraken en keuzes en hebben we geïnvesteerd in de werkrelatie. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen: er was absoluut sprake van co-creatie." Ook Osinga is erg enthousiast over de samenwerking: "We werkten als bouwteam, een prachtige manier van werken. Iedereen had respect voor elkaars expertise en inbreng. Jannie Docter dacht goed vanuit de beleving. Dat houd je alert en door haar enthousiasme zetten we graag nog een stapje extra."

Vliegroutes

Tijdens de bouw bleef de oude SEH open. Dat betekende dat er vrij ongehinderd gebouwd kon worden. Osinga: "De vliegroutes van de helikopters werden alleen wat aangepast en wij moesten de bouwkranen goed markeren en 's avonds naar beneden halen." Het gebouw zelf is volgens de nuchtere Osinga niet zo ingewikkeld. Maar stiekem is het best ingenieus: het gebouw is zo gebouwd dat het voorbereid is op extra lagen. Docter:

> Patiënten zijn enthousiast over de ruimte en de kleuren
>
> JANNIE DOCTER, OPDRACHTGEVER

"Het gebouw is transparant, kleurrijk en licht. Medewerkers en patiënten houden voeling met buiten, zonder dat er inkijk is." Er zijn vier zones, voor de verschillende patiëntstromen: laag complexe zorg (zoals een sportblessure), midden/hoog complexe zorg (met meerdere zorgvragen) en acute zorg (zoals hartritmestoornissen en verkeersongelukken). "De vierde zone is aan het zicht onttrokken. Gedetineerden, slachtoffers van een seksueel misdrijf of nucleaire ramp worden daar met de hoogst mogelijke privacy geholpen. Dit is uniek in Nederland", vertelt Docter terecht trots.

Heilige verhuisdatum

De verhuizing op 13 oktober 2017 naar het nieuwe gebouw was een militaire operatie. Docter: "José van Vegten, projectleider bouw namens de gebruikers en ex-marinier, heeft samen met collega's het verhuisplan geschreven. Alles werd tijdig, intensief en zorgvuldig voorbereid. Op de verhuisdag –een dag na de opening van de nieuwe SEH– gingen we 's nachts om 4 uur over. 's Ochtends om 7 uur konden we de eerste patiënt welkom heten." Osinga: "De verhuisdatum was vooraf bekend en was heilig. Met de bouw is alles steeds in stapjes getest. We wisten heel goed: het moet nu goed want als het draait kun je niet zomaar iets herstellen of aanpassen." Het mooie gebouw bevalt prima in de praktijk, vertelt Docter: "Onze medewerkers ervaren een heel prettige werkomgeving met veel licht en ruimte. Patiënten zijn enthousiast over de rust en de kleuren. Een fijn gevoel: wij zijn bij het MCL de komende tien jaar volledig klaar qua capaciteit!"

40x nul Energieneutrale woningen

Geen energierekeningen meer voor bewoners of gebruikers: dat zal de meesten als muziek in de oren klinken. In Groningen realiseerde Bouwgroep Dijkstra Draisma dit jaar veertig 'Nul op de meter'-woningen in de wijk Paddepoel. Projectleider Jelle Teun Terpstra: "Zoveel dergelijke woningen in een keer bouwen was nieuw. Maar het ging hartstikke goed!" Ook opdrachtgever KUUB en bewoners zijn enthousiast.

Mensen kregen een handleiding van hun woning

RICHARD VAN DER VEEN, PROJECTLEIDER KUUB

KUUB PROJECLEIDER
Richard van der Veen

"KUUB vertegenwoordigt particuliere opdrachtgevers die als collectief, CPO willen gaan bouwen. In de stad Groningen zijn daarnaast veel locaties in ontwikkeling waarbij we juist een groep bijeenbrengen. Dit was ook het geval in Paddepoel. Waar eerst afgeschreven jaren '50-appartementen stonden, kwam ruimte voor nieuwe, grondgebonden starterswoningen", vertelt Richard van der Veen van KUUB. Het ZON Wonen-project ontstond: huizen die van binnenuit werden ontworpen, door Zofa Architecten in samenwerking met de bekende interieurontwerper Bart Vos (Vos Interieur/Maupertuus). ZON Wonen II was het vervolg. Met grotendeels hetzelfde ontwerp maar met een noviteit: het was het eerste nieuwbouwproject in Groningen met Nul op de meter koopwoningen! Bouwgroep Dijkstra Draisma werd ingeschakeld, bekend als duurzame bouwer. Jelle Teun Terpstra, projectleider: "We zouden in twee fasen bouwen. Maar terwijl de eerste 24 huizen werden afgebouwd, stonden de volgende 16 al in de steigers. De huizen werden vlot verkocht."

Monitoring

De Nul op de meter-woningen hebben geen gasaansluiting, worden verwarmd met een warmtepomp en zijn voorzien van zonnepanelen. Van de 5.700 kWh die de panelen opleveren is ongeveer 3.000 genoeg voor verwarmen en douchen. Dijkstra Draisma garandeert dat er de komende tien jaar minimaal 2.700 kWh overblijft voor (normaal) huishoudelijk gebruik zoals koelkast en tv. Bewoner Jan Hein Koops: "Ik was niet bewust op zoek naar een Nul op de meter-huis, maar ben inmiddels heel enthousiast. Je wordt er groener van, je bent er mee bezig, neemt bijvoorbeeld ook ledlampen. Zonder in te leveren op comfort! Sowieso is het huis door de goede isolatie behaaglijk in de winter en koel in de zomer. Ook heb ik gewoon gekozen voor luxe als een regendouche." Koops lachend: "Zuinig als het kan en duur als het nodig is!"

Om het project te kunnen realiseren en verzekerd te blijven van de laatste kennis, heeft Dijkstra Draisma extra specialisten aan boord gehaald. Terpstra: "Vooraf heeft dat team alles goed doorgerekend. Wat zal het verbruik zijn? Hoeveel zonnepanelen hebben de individuele woningen nodig, rekening houdend met stand en schaduw? Ook hebben ze een compleet monitoringsysteem opgezet. We zien hierdoor op afstand of er afwijkend verbruik is. Door een technisch mankement of door onzuinig gebruik. Een hennepplantage op zolder zou al snel worden opgemerkt!" Zijn er ook nadelen aan Nul op de meter? Koops: "Het enige is dat een brievenbus of kattenluikje in de deur slecht is voor je verbruik. Wel zielig, want door de goede isolatie hoor je je – inmiddels doorweekte – kat niet mauwen. Maar daar vind je wel weer wat op."

>

PROJECTLEIDER BGDD
Jelle Teun Terpstra

Kijk op **bgdd.nl/innovatie/nul-op-de-meter** voor meer informatie over Nul op de meter bouwen.

Vergroenen

Een bijzonder aspect aan het project zijn de nauwe contacten tussen bouwer en bewoners en tussen de bewoners onderling. Dijkstra Draisma legde in kopersgesprekken alle maatwerkmogelijkheden uit. Van der Veen: "Dijkstra Draisma nam ook het voortouw in bewonersbijeenkomsten. Mensen kregen echt een handleiding van hun woning." Inmiddels is er een speciale Facebookgroep door de bewoners opgericht en zijn ze actief met het vergroenen van hun 'hofje'. "Er is door buren een tuincursus van vier avonden geregeld en iedereen heeft meebetaald aan groenbakken voor op het middenterrein. Je krijgt een soort dorpsgevoel in de stad", aldus Koops. Dijkstra Draisma werkte graag mee aan deze initiatieven. Terpstra: "De bewoners wilden graag hun schuurtjes voorzien van mos-sedum-daken. Wij hebben daarom een dakbedekking aangebracht die daarvoor geschikt is." Het past bij hoe bewoner Koops de bouwgroep heeft ervaren: "Het is een heel sympathiek en toegankelijk bedrijf. Ik kon bij vragen altijd even bellen. Ik geef ze een dikke pluim!"

Bouwgroep Dijkstra Draisma streeft ernaar om alle nieuwbouwwoningen Nul op de meter of energieneutraal te realiseren: "Niet alleen werken we mee aan het streven naar compleet gasloze woningen in 2050, ook handelen we altijd naar onze overtuiging van de duurzame toekomst!"

90 APPARTEMENTEN **AMSTERDAM**

Design and Build > Als onderdeel van de herontwikkeling van Nieuwen-Dam Noord zijn 90 sociale huurwoningen opgetrokken in een gebouw met drie verschillende hoogtes. De appartementen hebben een oppervlakte van 54 m² en beschikken over een balkon. Opvallend aan het ontwerp: het verspringende en getrapte metselwerk.

- OPDRACHTGEVER **WONINGCORPORATIE ROCHDALE, AMSTERDAM**
- ARCHITECT **LEVS ARCHITECTEN, AMSTERDAM**
- START BOUW / OPLEVERING **AUGUSTUS 2016 - OKTOBER 2017**

26 NUL OP DE METER WONINGEN **ZUIDLAREN**

Nieuwbouw > Deze duurzame nieuwbouw in Zuidlaren maakt deel uit van de buurtontwikkeling Noord Es. De woningen, afkomstig van de productlijn DD Productie, moeten het (uiteraard) doen zonder gas. Van de 26 woningen werden 20 opgeleverd in een levensloopbestendige variant. Naast de nieuwbouw zorgen wij ook twintig jaar voor het onderhoud.

- OPDRACHTGEVER **WONINGCORPORATIE WOONBORG, VRIES**
- ARCHITECT **VAN MANEN EN ZWART ARCHITECTEN, DRACHTEN**
- START BOUW / OPLEVERING **FEBRUARI 2016 - AUGUSTUS 2017**

33 APPARTEMENTEN KERKHOFLAAN **SNEEK**

Nieuwbouw en verbouw > Waar voorheen een belastingkantoor stond, prijkt nu een stoer gebouw met 33 appartementen. De appartementen worden verhuurd in de vrije sector en hebben een oppervlakte van tussen de 80 en 95 m². Alle woningen beschikken over een ruim terras of een balkon op het zuidwesten. Rondom het gebouw: veel groen en volop parkeergelegenheid.

- OPDRACHTGEVER **FRISIA INVEST BV, SNEEK**
- ARCHITECT **PENTA ARCHITECTEN, HARLINGEN**
- START BOUW / OPLEVERING **APRIL 2016 - MAART 2017**

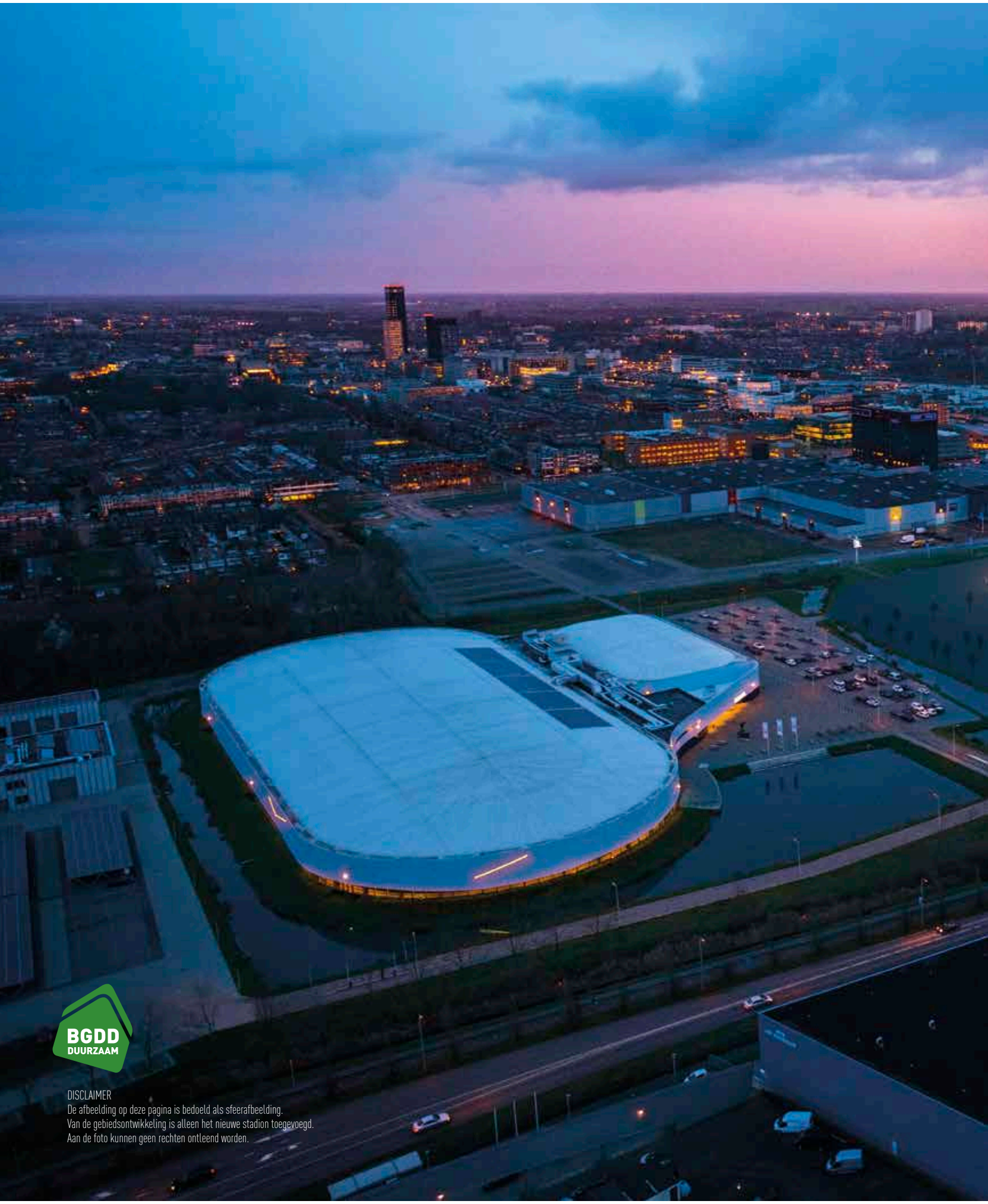

BGDD
DUURZAAM

DISCLAIMER
De afbeelding op deze pagina is bedoeld als sfeerafbeelding.
Van de gebiedsontwikkeling is alleen het nieuwe stadion toegevoegd.
Aan de foto kunnen geen rechten ontleend worden.

Gebiedsontwikkeling die energie geeft

Een plek waar mensen energie van krijgen, letterlijk en figuurlijk. Dat is het WTC-gebied in Leeuwarden. En door de komst van het nieuwe stadion voor SC Cambuur krijgt deze plek, na de bouw van de Elfstedenhal, opnieuw een impuls. Samen met SC Cambuur, Wyckerveste en gemeente Leeuwarden gaan we het eerste energieneutrale stadion van Nederland bouwen. Dankzij duurzame toepassingen én geothermie.

Waar het om draait

Supporters van SC Cambuur hebben grote invloed gehad op het ontwerp van het nieuwe stadion. Zij kozen voor zitplaatsen dicht op het veld, open hoeken en voor een groter supportershome. Alles wordt er aan gedaan om wederom een unieke SC Cambuur sfeer te creëren. Ook is de toename in ruimte voor de businessclub belangrijk, deze wordt bijna vier keer zo groot.

24/7

Het gebied is met de evenementen in het WTC, het Holland Casino, het WTC Hotel met restaurant Élevé en de Elfstedenhal al 24/7 in beweging. Het nieuwe stadion en de retail en leisure voorzieningen versterken dit. Deze nieuwe voorzieningen bestaan uit een bouwmarkt (KARWEI), twee supermarkten (Lidl en Jumbo), een McDonald's en een 'leisure dome' met onder andere bioscoop Vue.

Onderwijsinstelling ROC Friese Poort gaat ruimte huren in het nieuwe stadion en samenwerken met SC Cambuur. Medewerkers van SC Cambuur worden bijvoorbeeld ingezet als praktijkbegeleiders en ze gaan gezamenlijk evenementen en maatschappelijke projecten organiseren.

Duurzame energie dankzij geothermie

De geothermie biedt voldoende energie voor het voetbalstadion en 8.000 huishoudens. Deze duurzame vorm van energie is in opkomst in Nederland en wordt op steeds meer plekken toegepast. Ontwikkelingen zoals geothermie zijn nodig om de klimaatdoelstellingen te halen. Met alleen zonnepanelen, biomassacentrales en windmolens redden we het niet. Zo staat een geothermie bron gelijk aan een windmolenpark van 1.500 vierkante kilometer. Zo groot als de wijk Camminghaburen en een gedeelte van industrieterrein de Hemrik in Leeuwarden.

Meer weten over geothermie?
Kijk op bgdd.nl/innovatie/geothermie

Hoe nu verder?

De verwachting is dat SC Cambuur vanaf 2020 of 2021 in het nieuwe stadion speelt en dat de andere voorzieningen dan ook in gebruik zijn. Uiteraard worden de omwonenden en belanghebbenden nauw betrokken bij de inrichting van het gebied en de omgeving. Volg ons op LinkedIn, Facebook, Twitter, YouTube, via onze website en blijf op de hoogte van al het nieuws rondom de ontwikkeling van het WTC-gebied. Zo waren wij al vloggend aanwezig op de avond dat bekend werd dat het nieuwe stadion er definitief komt.
Bekijk deze video en meer op ons YouTube-kanaal of onze website bgdd.nl/ddtv

bgdd.nl/ddtv

FACTS

85.000 het aantal vierkante meters aan nieuwbouw-ontwikkeling in het WTC-gebied

15.000 het aantal zitplaatsen in het nieuwe stadion

22.000 de oppervlakte in vierkante meters voor winkels en vrijetijdsvoorzieningen

15 MW de opbrengst van de geothermiebron

Meest duurzame ijsstadion krijgt sportieve buurman

Elfstedenhal

Het gebied wordt nu nog duurzamer, maar deze trend was een paar jaar geleden al ingezet met de oplevering van de Elfstedenhal. Een prachtige indoor ijshal met 400 meter baan en een hal voor ijshockey en kunstschaatsen, en de nieuwe startplek van de Elfstedentocht, mocht deze er ooit weer komen. Met DD Energy (onderdeel van BGDD) zijn wij in de vorm van een Energy Service Company (ESCo) verantwoordelijk voor de energielevering, energiezuinigheid en het comfort in het ijsstadion. Dankzij de duurzame maatregelen bespaart de ijshal 50% op het elektriciteitsverbruik, 99% op het warmteverbruik en 50% op het gebruik van water.

Energy MindF*ck

Arno Brok, CdK en Marga Waanders, Burgemeester gemeente Dongeradeel

> Je overtuigingen en gedachten hoeven niet altijd waar te zijn
>
> VICTOR MIDS

seminar

Gevelfabriek geopend tijdens seminar Energy Mindf*ck

Alle woningen gasvrij in 2050, het realiseren van een circulaire economie: het zijn belangrijke klimaatdoelstellingen. Hoe behalen we deze doelstellingen? Dat lukt alleen door anders te denken! Zie daar: de heldere boodschap van het seminar Energy Mindf*ck op vrijdag 22 september 2017. Tijdens het seminar hebben we onze gevelfabriek met Nul op de meter-productielijn geopend. Ook presenteerden we onze droogstapelwoning die, met cellulose als isolatiemateriaal, 92% circulair is.

9.000

Het aantal woningen op gas dat in Fryslân aangepakt moet worden om gasvrij te zijn in 2050.

200.000

Het aantal woningen op gas dat in Nederland aangepakt moet worden om gasvrij te zijn in 2050.

Samen

Het is een cliché, maar we moeten het samen doen. Daarom verzorgden diverse sprekers vanuit hun eigen vakgebied inspiratiesessies voor de bezoekers. Op deze pagina krijgt u een indruk van het evenement.

> Dit soort dagen zijn heel belangrijk om de vonk in mensen te laten ontspringen
>
> REINIER VAN DEN BERG

Kijk op **bgdd.nl/ddtv** voor de aftermovie van Energy Mindf*ck

bgdd.nl/ddtv

projecten
recreatie en sport

STRANDPAVILJOEN 'T BADHUYS **VLIELAND**

Nieuwbouw > Het Beste Strandpaviljoen van Nederland 2017 (keuze van zowel jury als publiek!) staat op Vlieland en heet 't Badhuys. Wij bouwden het paviljoen met trots, ter vervanging van het oude dat op last van Staatsbosbeheer moest worden gesloopt. Het nieuwe gebouw, opgetrokken uit staal en hout, staat dichter bij het water en is ruimer van opzet.

- OPDRACHTGEVER **WESTCORD HOTELS, HARLINGEN**
- ARCHITECT **ALYNIA ARCHITECTEN, HARLINGEN**
- START BOUW / OPLEVERING **NOVEMBER 2016 - APRIL 2017**

SPORTACCOMMODATIE GOMARUS VONDELPAD **GRONINGEN**

Nieuwbouw > Van de oude sportaccommodatie werd alles gesloopt, behalve de fietsenkelder. Deze is verstevigd met stalen portalen. De nieuwbouw kwam hier bovenop. De fonkelnieuwe en aardbevingsbestendige sportaccommodatie heeft een vloeroppervlak van 1.500 m² en kan opgesplitst worden in drie delen. Ook beschikt de accommodatie over een grote toestellenberging en meerdere kleedruimten.

- OPDRACHTGEVER **GEREFORMEERDE SCHOLENGROEP GRONINGEN, GRONINGEN**
- ARCHITECT **TEAM 4 ARCHITECTEN, GRONINGEN**
- START BOUW / OPLEVERING **NOVEMBER 2016 - JUNI 2017**

CLUBGEBOUW **DEINUM**

Design and Build > De omnivereniging SF Deinum, die in 2016 werd opgericht, heeft een nieuw clubgebouw. De plek? Precies tussen de voetbalvelden, het kaatsveld en het korfbalveld in. De nieuwe accommodatie herbergt op de begane grond acht kleedkamers, diverse toiletten, een berging, een vertrek voor scheidsrechters en een EHBO-ruimte. Op de verdieping bevinden zich de kantine, de bestuurskamer en een dakterras.

- OPDRACHTGEVER **GEMEENTE MENAMERADIEL, MENAAM**
- ARCHITECT **DORENBOS ARCHITEKTEN, GYTSJERK**
- START BOUW / OPLEVERING **MAART 2017 - JULI 2017**

WONING
EELDERWOLDE

Nieuwbouw > Een ruime woning met een opvallend uiterlijk! De zwarthouten gevelbekleding is verdekt aangebracht. De garagedeur voor de inpandige garage is als het ware verstopt, doordat deze bekleed is met hetzelfde hout als de gevel. De witte banden zijn van gevelstuc. Op het lage platte dak, boven de garage, zijn twee terrassen gerealiseerd die toegankelijk zijn vanuit de slaapkamer. De overige delen van het platte dak bestaan uit een groen dak. Een aantal zonnepanelen op het hoge platte dak maken de woning af.

- OPDRACHTGEVER **PARTICULIER**
- ARCHITECT **TEAM 4 ARCHITECTEN, GRONINGEN**
- START BOUW / OPLEVERING **MEI 2016 - MAART 2017**

WOONBOERDERIJ
ZWAAGWESTEINDE

Verbouw > Een renovatie van een stelpboerderij in Zwaagwesteinde. De ondernomen acties: vernieuwen kapconstructie en vloeren, uitbreiden boerderij en grondig isoleren met cellulose. Dit is een van de meest milieu-vriendelijke vormen van isoleren, omdat hiervoor oud (kranten)papier wordt gebruikt dat is vermalen tot papiervlokken.

- OPDRACHTGEVER **PARTICULIER**
- START BOUW / OPLEVERING **JANUARI 2017 - JULI 2017**

WONING
NOORDBEEMSTER

Verbouw > Het gehele dak van deze woning is tot op de juffers (rondhouten dakconstructie) gesloopt. We hebben de kap hierna opnieuw opgebouwd en voorzien van nieuwe dakpannen (soort: Opnieuw Verbeterde Holle dakpan) en indak-zonnepanelen. Deze zonnepanelen liggen niet óp de dakpannen, maar zijn ín het dak verwerkt. Het geheel aan maatregelen leverde een onderhoudsarme, milieubewuste en duurzame verbouwing op, volledig naar wens van Marjan Minnesma, directeur Stichting Urgenda.

- OPDRACHTGEVER **PARTICULIER**
- START BOUW / OPLEVERING **MAART 2017 – JUNI 2017**

Robotisering

Gestroomlijnde gevels

Dat Biense Dijkstra aan een autofabriek dacht toen hij droomde over een productielijn voor gevels en daken, is terug te zien in Dokkum. Via diverse 'stations' en met behulp van robots worden snel, gestandaardiseerd en vochtvrij complete gevels gefabriceerd. De in september 2017 geopende fabriek is niet alleen radicaal anders, maar levert ook nog eens banen op.

Douwe Arjen van der Schaaf, werkvoorbereider BGDD en Edwin Kuin, bedrijfsleider DD Productie

> Deze aanpak draagt bij aan de circulaire economie
>
> EDWIN KUIN, BEDRIJFSLEIDER DD PRODUCTIE

In 2014 besloot BGDD de fabriek voor houtskeletbouw in Dokkum ingrijpend om te gaan bouwen. De wens: het creëren van de ideale plek voor het snel produceren van kwalitatief hoogwaardige gevels en daken, voor zowel renovatie als nieuwbouw. Werkvoorbereider Douwe Arjen van der Schaaf: "Doordat we de buitenschil hier – binnen – maken betekent dat we een nieuwe woning met 0% vocht kunnen bouwen. Vroeger kon je restvocht van de bouw nog wel kwijtraken door de ketel flink op te stoken, maar door de extreem –veelal gaslozezuinige installaties lukt dat niet meer." Edwin Kuin, bedrijfsleider DD Productie, vult aan: "Verder draagt deze aanpak bij aan de circulaire economie. Nu al zijn de gevels uit onze fabriek 83% circulair, wat betekent dat er bijna geen restmateriaal overblijft. Dat kan nog naar 92%, als we bijvoorbeeld cellulose uit rioolwater gaan gebruiken als isolatiemateriaal. Of houtstof of houtmot dat we zelf overhouden."

Om het even welk steentje

BGDD deed iets wat nog nergens ter wereld was voorgedaan. De productielijn is in 2015 geëngineerd, in 2016 met behulp van vele (IT-)partners gebouwd en in 2017 in Dokkum getest.

Kuin: "Ondanks het feit dat het lastig is om alle hard- en software optimaal op elkaar aan te sluiten, hebben we een voorsprong op de concurrentie." Van der Schaaf: "Voor 80% van de woningen werkt het perfect om plattegronden en casco's te standaardiseren. We hebben de omslag gemaakt naar product-gestuurd. De volledige constructie, de plattegronden en de installaties zijn optimaal op elkaar afgestemd. Vervolgens kan de architect de buitenzijde van de woning met zijn eigen ontwerp afmaken. Het is voor de robot om het even hoe de gevel er uit ziet."

Wind noch regen

Robotisering wordt vaak negatief geassocieerd met baanverlies. Bij BGDD speelt het tegenovergestelde. Kuin: "We hebben veel mensen nodig voor het doorontwikkelen, programmeren, aansturen en onderhouden van de productielijn. Een ander type mens dan normaal in de bouw. Lekker buiten werken, de wind door je haren: dat vind je hier niet. Maar ook in een meer industriële omgeving staan eigen verantwoordelijkheid en plezier voorop!" DD Productie werkt continue aan het optimaliseren van de robots. Van der Schaaf: "Van de alternatieven voor het leveren van een totaalproduct, is dit het beste en het snelste. De stip op de horizon: 1.000 woningen per jaar. Daar gaan we voor."

Sorteren, lijmen, plaatsen: wat doen de robots allemaal?

Bekijk het filmpje op:

bgdd.nl/ddtv

projecten
renovatie

55 NOM WONINGEN **LEEUWARDEN**

Nul op de meter renovatie > De bestaande woningen aan de Jan van Scorelstraat zijn 'ingepakt' met behulp van isolatiegevels en een isolatiedak. De gasaansluiting is verwijderd en de energie wordt nu opgewekt met zonnepanelen. Om de overgang van koken op gas naar elektrisch koken makkelijk te maken is er een kookworkshop georganiseerd voor de bewoners. Dankzij de duurzame ingrepen mag Elkien energieprestatievergoeding (EPV) vragen aan haar huurders.

- OPDRACHTGEVER **WONINGCORPORATIE ELKIEN, HEERENVEEN**
- ARCHITECT **DORENBOS ARCHITEKTEN, GYTSJERK**
- START BOUW / OPLEVERING **OKTOBER 2016 - AUGUSTUS 2017**

20 WONINGEN **BERLIKUM EN BITGUMMOLE**

Renovatie > Heel herkenbaar: de Delfts rode architectuur met haar rode baksteen en oranjerode pannen. De woningen in deze stijl floreren nu weer. Het voegwerk is hersteld, de gevels, de vloeren en het dak zijn geïsoleerd en er zijn nieuwe dakpannen gelegd. Hiernaast hebben we de dakgoten vervangen en de dakkapellen vernieuwd. Incidenteel werd er geschilderd, houtrot hersteld en beglazing vervangen.

- OPDRACHTGEVER **WONEN NOORDWEST FRIESLAND, SINT ANNAPAROCHIE**
- START BOUW / OPLEVERING **SEPTEMBER 2016 - DECEMBER 2017**

33 NOM WONINGEN **RODEN**

Nul op de meter renovatie > De woningen in de Bomenbuurt produceren na de Nul op de meter renovatie net zoveel energie als dat ze verbruiken, op basis van een gemiddeld verbruik. Zonnepalen wekken energie op en een warmtepomp levert warm water en verwarming. Net als bij de Jan van Scorelstraat zijn de isolatiegevels afkomstig uit onze fabriek DD Productie. Als gevolg van de duurzame renovatie mag Woonborg energieprestatievergoeding (EPV) vragen aan haar huurders. Een van de bewoners hebben we gevolgd tijdens de renovatie. Benieuwd hoe dit ging? Bekijk dan de video.

- OPDRACHTGEVER **WONINGCORPORATIE WOONBORG, RODEN**
- START BOUW / OPLEVERING **SEPTEMBER 2016 - APRIL 2017**

104 WONINGEN **HEERENVEEN**

Woningverbetering > Aan de Amelandlaan, het Montferlandplantsoen en de Montferlandlaan in Heerenveen zijn 104 woningen verbeterd. De bewoners beschikken nu over vernieuwde badkamers en een extra toilet. Er zijn kunststof kozijnen geplaatst met HR++-isolatieglas en er zijn maatregelen getroffen om de tochtproblemen te verhelpen. Ook de buitengevels zijn vernieuwd.

- OPDRACHTGEVER **WONINGCORPORATIE WOONFRIESLAND, GROU**
- ARCHITECT **HEEREN 3 ARCHITECTEN, HEERENVEEN**
- START BOUW / OPLEVERING **OKTOBER 2016 - APRIL 2017**

198 WONINGEN **LEEUWARDEN**

Woningverbetering > Een enquête onder bewoners gaf richting aan de woningverbeteringswerkzaamheden aan de Jan van Scorelstraat in Leeuwarden. Afgevinkt werden: het vernieuwen van toilet, badkamer en meterkast, het plaatsen van een nieuwe keuken en het vervangen van de gaskachels en huurgeisers. De benodigde energie wordt deels opgewekt door de zonnepanelen die op het dak zijn geplaatst.

- OPDRACHTGEVER **WONINGCORPORATIE WOONFRIESLAND**
- START BOUW / OPLEVERING **DECEMBER 2016 - JULI 2017**

ZORGCENTRUM NIJ BETHANIË **TZUMMARUM**

Verbouw > Het zorgcentrum Nij Bethanië heeft een nieuw leven gekregen. Het atrium en zes appartementen zijn gerenoveerd en de appartementen hebben een nieuwe keuken gekregen. Ook heeft het gebouw nu een fraaie voorgevel met veel glas. Sinds de verbouw beschikt zorgpartner Zorgcentrum Het Bildt op deze plek onder meer 24 uurs-zorg, een dagcentrum en kamers voor bijvoorbeeld een tijdelijk verblijf na een ziekenhuisopname.

- OPDRACHTGEVER **WONEN NOORDWEST FRIESLAND, SINT ANNAPAROCHIE**
- START BOUW / OPLEVERING **OKTOBER 2016 - FEBRUARI 2017**

Brokken-make

Monumentale restauratie

V.l.n.r. Johan de Joode, Irma de Joode, Eric Zachrisson, Mirjam Zachrisson

> Met Bouwgroep Dijkstra Draisma is de woning voor eens en voor altijd veiliggesteld
>
> IRMA DE JOODE, OPDRACHTGEVER/BEWONER

Het zal je maar gebeuren! Je koopt op een droomplek een monumentale boerderij uit 1870 waar je je ideaal wilt verwezenlijken: meergeneratie-wonen. Na ruim twee jaar intensief opknappen en verbouwen is het einde bijna in zicht: nog wat pimpen en klaar. Dan zetten heftige bevingen alles op z'n kop: de constructie is aangetast en nietsdoen is geen optie. De families De Joode en Zachrisson uit het Noord-Groningse Usquert overkwam het. Ze gingen door het vuur voor hun Gaykemaheerd. Met Bouwgroep Dijkstra Draisma is de woning voor eens en voor altijd veiliggesteld.

Irma de Joode: "Eind 2009 kochten wij samen met onze zoon, dochter en schoonzoon en hun gezin de boerderij, een plek waar we met drie generaties wilden wonen. Met de Gaykemaheerd werden al onze woonwensen vervuld: volop ruimte, geweldig uitzicht, veel voorzieningen. Het huis was in goede staat, maar er moest ook nog veel gebeuren. Naast de nodige renovatie en onderhoud kwam er dubbel glas, pakten we de vloeren, verwarming en elektrische installatie aan en realiseerden we een levensloopbestendige slaapkamer." Daarnaast bouwde de familie Zachrisson in een van de schuren hun droomhuis. De Joode vervolgt: "In augustus 2012, we moesten alleen nog wat schilderen, voelden we de eerste beving. We zagen geen schade, maar als leek herken je dat ook niet 1-2-3. Dat was wel anders na een tweede serie bevingen in 2013. Scheuren boven de trap middenin het huis en in de dragende balken in de kelder. Er werd betwist dat er constructieve schade was, maar die was er wel degelijk. Omdat instanties niet thuisgaven, namen we op eigen kosten en risico specialisten in de arm." De familie schakelde Antea Group in voor onafhankelijk onderzoek. Het hele pand werd minutieus ontleed en nagetekend. Computersimulaties maakten het al gevreesde glashelder: niet ingrijpen betekende dat het huis de bevingen uiteindelijk niet zou overleven. De Joode: "We wilden ons huis en ons ideaal van voor elkaar zorgen niet opgeven. Ons laten uitkopen was ook geen optie: van de woning restte alleen nog maar de grondwaarde!"

Nachtrust-rovend

Wat volgde was een tijd- en nachtrustrovende zoektocht naar oplossingen. "Wij voelden: wij moeten dit en wij kunnen dit", vertelt De Joode. "Een aantal

>

een **begrip**

> Ik wil hier honderd worden
>
> IRMA DE JOODE, OPDRACHTGEVER/BEWONER

partijen heeft de afgelopen jaren echt z'n nek uitgestoken, zoals Antea en Adema Architecten." Maar veel tegenwerking was er ook: "Ieder moet in het bevingsgebied zijn eigen strijd voeren." Vrij snel komt de familie uit op een methode waarbij woningen worden 'gescheiden' van de ondergrond: base isolation. Ook moest de al behoorlijk bevingsbestendige schuur met behulp

van dilataties worden ontkoppeld van het voorhuis. "We vonden online de in isolatoren gespecialiseerde Duitse firma Maurer. NAM Engineering raakte in mei 2015 overtuigd van noodzaak en oplossing en in februari 2016 sloten we eindelijk een overeenkomst met de NAM." In maart 2016 begon de bouw – in een bouwteamconstructie – maar na drie weken ging het ingeschakelde bouwbedrijf Jurriëns Noord failliet. Een ongeluk komt kennelijk nooit alleen! Via de architect kwam Bouwgroep Dijkstra Draisma in beeld.

Constructief

"We zijn al jaren gecertificeerd voor het restaureren van monumenten", geeft Anthony de Graaf van de restauratieafdeling van BGDD aan. "Zoals bij alle grote projecten was er de afgelopen 1,5 jaar een nauwe samenwerking met onze afdeling nieuwbouw." Eerst moest alles gesloopt worden wat voor de bevingen net tot stand was gekomen. Monumentale onderdelen werden afgedekt of tijdelijk verwijderd. De Graaf: "Restaureren is al jaren ons vak.

HOOFD RESTAURATIE BGDD
Anthony de Graaf

ONZE AANPAK
Een restauratie waar bij je niet kan zien wat 'oud' en wat 'nieuw' is.

Aardbevingsbestendig bouwen was voor Dijkstra Draisma ook niet nieuw. Maar een rijksmonument zo ingrijpend verstevigen en tegelijk het karakter van de woning niet aantasten was een uitdaging. Als afdeling zijn we erin getraind om zoveel mogelijk van een monument te behouden en hier moest – tegen onze natuur in – de fundering eerst weg! Conserveren door te breken. Even slikken." Gaande de bouw en renovatie moest er regelmatig worden geanticipeerd op onverwachte ontdekkingen. "We konden heel snel schakelen met Antea, die dachten letterlijk en figuurlijk steeds constructief mee". Ook met de familie, opdrachtgever, was de samenwerking goed. "Zij hebben hier niet om gevraagd en daar houd je rekening mee", geeft De Graaf aan. De Joode is blij met Dijkstra Draisma: "Ze hebben echt vakmanschap laten zien. Zo geven ze met het timmerwerk echt hun visitekaartje af!"

In 2018 is het megaproject achter de rug. De Joode: "Er zijn de afgelopen jaren meer dan 300 mensen langs geweest, tot Tweede Kamerleden aan toe. Het heeft veel energie gekost maar nu is het tijd om weer verder te gaan met ons leven. Ik wil wel honderd worden en als dat lukt op deze plek, dan is het alle moeite waard geweest."

Kijk op **bgdd.nl/portfolio** bij het project in ons online portfolio voor een uitleg over de base isolation methode.

UPDATE BLOKHUISPOORT **LEEUWARDEN**

Restauratie en herbestemming > Het hostel in deze voormalige gevangenis is vorig jaar al opgeleverd en in gebruik genomen. In 2017 lag de focus bij de Blokhuispoort onder andere op het restaurant met aanlegplekken. Het nu al populaire restaurant heeft de toepasselijke naam Proefverlof gekregen. Naast aanlegplekken beschikt Proefverlof over een terras en is de ruimte buiten het startpunt van een wandelroute rond en door de Blokhuispoort.

- OPDRACHTGEVER **BOEI, AMERSFOORT**
- ARCHITECT **TWA ARCHITECTEN, BURDAARD**
- START BOUW / OPLEVERING **APRIL 2016 - SEPTEMBER 2017**

BOERDERIJ **KOOTSTERTILLE**

Restauratie > Deze kop-hals-rompboerderij uit 1850 is een rijksmonument. Zowel de boerderij als de stookhut is gerestaureerd. Hierbij is de rietbedekking vervangen en het metsel- en voegwerk hersteld. Ook zijn de kozijnen aangepakt en zijn onderdelen van de kapconstructie gerestaureerd.

- OPDRACHTGEVER **PARTICULIER**
- ARCHITECT **ADEMA ARCHITECTEN, DOKKUM**
- START BOUW / OPLEVERING **SEPTEMBER 2017 - NOVEMBER 2017**

BGDD **update**

In deze inzicht staan projecten die onlangs zijn opgeleverd. Uiteraard zijn we ook alweer bezig met de voorbereiding van nieuw bouwwerken.

> 77 appartementen op voormalig bedrijfsterrein Houtkolk in Dokkum
Houtkolk is één van de oudste bedrijfsterreinen van Dokkum. Lag het vroeger aan de rand van Dokkum, inmiddels is het ingesloten door nieuwbouw. Het bedrijfsterrein zal de komende tijd veranderen in een rustige woonstraat. Naar een ontwerp van Adema Architeten uit Dokkum realiseren we hier 77 koop- en huurappartementen. In totaal worden op de locatie vier woongebouwen van vijf tot zeven verdiepingen gebouwd.

Energieneutraal sportcomplex Almere Haven.

> Design, Build and Maintain energieneutraal sportcomplex Almere Haven
Op de plek van de oude sporthal in Almere-Haven bouwen we een gloednieuwe sporthal met een oppervlakte van circa 3.400 m². De hal kan worden opgesplitst in drie zaaldelen met eigen facilitaire ruimten. We nemen zowel het ontwerp, de bouw als het meerjarig onderhoud voor onze rekening, oftewel: het is een Design, Build and Maintain project! Het gebouw wordt geheel energieneutraal. Zonnepanelen op het dak leveren de benodigde energie en de toegepaste (installatie)technieken zijn afgestemd op de wisselende hoeveelheid gebruikers van het gebouw. Het ontwerp is afkomstig van AGS Architects uit Amsterdam.

Deze verplaatsbare tussenwoning staat nu nog bij DD Productie in Dokkum, maar verhuist in januari naar de Balistraten in Leeuwarden.

> Droogstapelmethode, Nul op de meter en EPV voor 204 woningen aan de Balistraten in Leeuwarden
Snelheid en duurzaamheid passen bij dit project. Met behulp van onze droogstapelbouwmethode worden in onze fabriek (zie ook pagina 21 en 22) alle gevels geproduceerd voor dit nieuwbouwproject. Deze worden ter plekke gemonteerd; per dag kunnen we één woning casco realiseren.
In de Oost-Indische wijk in Leeuwarden zijn de 225 oude woningen inmiddels gesloopt. Hier komen 204 woningen voor terug: 119 grondgebonden woningen en 85 appartementen. Dorenbos Architekten uit Gytsjerk tekende voor het ontwerp. Dankzij onze isolatiegevels, het plaatsen van zonnepanelen en (rest)warmteaansluitingen voor verwarming en warm water worden het extra duurzame woningen. Als gevolg van de investering van woningcorporatie Elkien mogen zij energieprestatievergoeding (EPV) vragen aan haar huurders. Dankzij de lage energielasten gaan de huurders er per saldo niet op achteruit. Voor woningcorporatie Elkien renoveren we op dit moment ook 50 woningen in de wijk **Wielenpôlle** naar Nul op de meter. Ook dit project voldoet aan de eisen voor EPV.

> Nieuwbouw vier groepsaccommodaties recreatiepark Netl, Kraggenburg
Recreatiepark Netl ligt in Kraggenburg, nabij Marknesse. Het is een park met onder meer zwemstrandjes, een natuurspeeltuin, een bamboejungle en over een tijdje vier nieuwe groepsaccommodaties. Dankzij deze nieuwbouw beschikt het park straks over 31 extra slaapkamers en diverse andere ruimtes. De bovenste bouwlaag van elke groepsaccommodatie wordt kleiner dan de onderste. Bovenop komen groene daken. Warmtepompen zorgen voor de verwarming en warm water. We maken bij dit project ook gebruik van prefab badkamers. Naar verwachting zal het project in maart 2018 klaar zijn.

> Nieuwbouw 139 appartementen Europapark Groningen
M2o5 Real Estate uit Groningen heeft ons opdracht gegeven voor de bouw van 148 woonappartementen en 1.700 m² bestemd voor commerciële functies op het Kolenpark in Groningen. Het gebouw draagt de naam Carboon, een verwijzing naar het ontstaan van steenkool. Het terrein was vroeger de kolenopslagplaats voor de oude energiecentrale. Team 4 Architecten uit Groningen heeft een ontwerp gemaakt met zwarte stenen in zowel een matte als een glanzende variant, wederom een verwijzing naar steenkool.

> Beursgebouw Leeuwarden wordt RUG Campus Fryslân en all-electric
De Rijksuniversiteit Groningen (RUG) heeft ons de opdracht gegund om het nieuwe faculteitsgebouw voor Campus Fryslân te transformeren. Het voormalig Beursgebouw in Leeuwarden is onlangs aangekocht door de Groningse universiteit en biedt op termijn plaats aan zo'n 1.000 studenten en medewerkers van Campus Fryslân. Na de renovatie zal het nieuwe faculteitsgebouw een stuk duurzamer worden. Naast betere isolatie en 362 zonnepanelen op het dak, wordt straks geen gas meer gebruikt. Alles wordt all-electric.

Meer **BGDD**

Een bewoonbare wereld bereiken we door het goede voorbeeld te geven, oog te hebben voor de bewoners en eindgebruikers, scherp te zijn op duurzame materialen en door te denken aan de huidige én de toekomstige generatie. Zo bereiken we onze idealen nog sneller.

> 100% Duurzaam hout voor BGDD
Maandag 15 mei 2017 tekenden algemeen directeur van BGDD Biense Dijkstra en Liesbeth Gort, directeur FSC Nederland het Bouw en Hout Convenant. Als deelnemer van dit convenant bekrachtigen we hiermee ons doel om alleen nog maar duurzaam hout toe te passen in bouwprojecten. Biense Dijkstra: "We kunnen het hout dat we gebruiken volledig herleiden". Ook DD Productie, de fabriek die volautomatisch isolatiegevels voor nieuwbouw- en renovatieprojecten ontwikkelt (lees pagina's 24 en 25), is gecertificeerd.

Van Keet in actie!

> Van Keet bouwt een feestje!
Van Keet is multifunctioneel. Ze schenkt koffie, thee en desgewenst een borrel met snack. We kunnen Van Keet ombouwen tot kookstudio. Bewoners van Nul op de meter woningen doen zo ervaring op met elektrisch koken. 't Koffie Buske kan mee als extra of kan los ingezet worden voor kleinere evenementen. Op locatie? Een bouwplaats betreden? Tien personen of honderdvijftig personen feestelijk ontvangen? Van Keet bouwt graag een feestje!

bgdd.nl/vankeet

> Biense Dijkstra tweede van de Duurzame 50
Net niet de nummer 1, maar toch zijn we trots op onze algemeen directeur. Tijdens Building Holland (april 2017) werd Biense Dijkstra uitgeroepen tot tweede van de ABN AMRO Duurzame 50. Deze prijs wordt uitgereikt aan personen die over voldoende daadkracht, charisma, contacten en visie beschikken om de gebouwde omgeving te verduurzamen. De top drie werd gecompleteerd door de winnares Claudia Reiner (vice-voorzitter van Uneto-VNI) en de nummer drie Thomas Rau (architect).

Volg ons op weg naar de duurzame toekomst

Bekijk hoe we hier dagelijks aan werken en hoe we zoveel mogelijk mensen inspireren.

facebook.com/BouwgroepDijkstraDraisma
(1.954 volgers)

twitter.com/DijkstraDraisma
(3.874 volgers)

linkedin.com/company/bouwgroep-dijkstra-draisma
(2.370 volgers)

Bekijk onze video's op
bgdd.nl/ddtv

Bouwblog van Biense

Elke maand geeft Biense zijn mening op de meest recente ontwikkelingen in de bouw. Zijn blog wordt elke keer gemiddeld door 30.000 mensen gelezen via onze website en social media. Een keer gemist? Geen probleem. Op **bgdd.nl/blog** kunt u al zijn blogs teruglezen.

BOUWGROEP
DIJKSTRA DRAISMA

Niet zomaar een ijshal

Maar een innovatief gebouwde, energiezuinige en comfortabele ijshal voor zowel recreatieve schaatsers als topsporters. De Elfstedenhal bespaart 50% elektriciteitsverbruik en 99% warmteverbruik.

Door de bouwsector te veranderen kunnen we de aarde elke dag een stukje bewoonbaarder maken. Dit doen we door continu te vernieuwen en duurzaam te werken. We bouwen niet zomaar iets, maar denken altijd goed na over het hoe en waarom van een bouwproject. Bij Bouwgroep Dijkstra Draisma gaan respect voor ambachtelijk vakmanschap en aandacht voor innovatie en duurzaamheid hand in hand. De veranderende wereld, het klimaat en de schaarste aan grondstoffen zijn voor ons belangrijke redenen om duurzaam te bouwen.

BOLSWARD De Marne 120, 8701 MC Bolsward T (0515) 33 40 00 / **DOKKUM** Bocksmeulen 23, 9101 RA Dokkum T (0519) 22 99 99

MEER WETEN OVER ONZE AANPAK? KIJK OP: BGDD.NL/DDTV

begrip in de bouw.